

Aarhus-Hammel-Thorsø jernbane.

Juni 1954.

*Oplysninger til Privatbanekommissionen af 1954.***I. INDLEDNING.**

Banestrækningen Aarhus-Hammel er åbnet for drift i året 1902, medens strækningen Hammel-Thorsø først er åbnet i 1914; den samlede driftslængde er 45,8 km.

Anlægsudgifterne vedrørende banens oprindelige anlæg udgør 2.606.830 kr.

Midlerne til banens anlæg er tilvejebragt ved aktietegning, og aktiekapitalen udgør 2.606.830 -

fordelt med 52 % til staten,
34 % - kommunerne og
14 % - private.

Til moderniseringsforanstaltninger er der i henhold til lov nr. 53 af 14. marts 1931 anvendt et beløb på 350.650 kr. Beløbet er tilvejebragt således:

Statslån 350.000 kr.

hvoraf rente- og afdragsfrit 175.000 kr.

Salg af materialer 650 - 350.650 kr.

I henhold til lov nr. 130 af 23. marts 1948 er der hidtil anvendt til moderniseringsforanstaltninger et beløb på 614.000 kr.
hvortil kommer en overskridelse på 72.000 -
686.000 kr.

Endvidere er der moderniseringsforanstaltninger under udførelse for 42.000 -
Ialt ... 728.000 kr.

der tilvejebringes ved bidrag fra banens fonds 156.200 kr.
- - staten 400.260 -
- - kommunerne 171.540 -
Ialt ... 728.000 kr.

Banen har tilslutning til statsbanestationen i Thorsø, desuden haves et forbindelsesspor til statsbanernes rangerbanegård i Aarhus.

Tilslutningsafgiften for Thorsø station udgør 4.050 kr. årlig.

II. OVERBYGNINGEN m. v.

Banens hovedspor er anlagt med 22,45 kg skinner, der nu på de to banestrækninger har en alder af henholdsvis ca. 52 og ca. 40 år.

Med banens nuværende trafik, og som nu i det væsentligste ved brug af let materiel, vil skinnerne antagelig endnu kunne anvendes i henholdsvis ca. 10 og ca. 20 år, dog med en noget kortere levetid for skinner i visse kurver.

Banen er uindhegnet. Overkørslerne er sikrede i henhold til lov nr. 28 af 1. februar 1930, og den fastsatte maksimalhastighed er 60 km i timen, dog med visse indskrænkninger for enkelte strækninger.

III. STATIONER m. v.

Banen har inklusive Thorsø st. 15 betjente stationer og en ubetjent holdeplads. På banens egne stationer findes ialt 14 bygninger med bolig. Banen har remiser i Aarhus – hvor der tillige findes værksted – samt i Hammel. Remiserne har tilsammen 11 lokomotiv- og motorpladser.

Den samlede brandforsikringssum for banens bygninger udgør 1.665.000 kr.

IV. JERNBANEMATERIEL.

Materiellet består af:

	Forsikringssum
4 damplokomotiver, hvoraf 2 påtænkes udrangeret	228.000 kr.
1 dieseltraktor, 60 hk	50.000 –
1 dieselmotorvogn, 225 –	312.500 –
1 – 130 –	70.000 –
2 benzinmotorvogne	100.000 –
2 skinnebusser	292.000 –
2 skinnebuspåhængsvogne	151.000 –
6 personvogne, hvoraf 2 påtænkes udrangeret	183.700 –
2 person- og postvogne, hvoraf 1 påtænkes udrangeret	53.200 –
2 person- og rejsegodsvogne	53.150 –
2 rejsegodsvogne, hvoraf 1 påtænkes udrangeret	35.000 –
29 lukkede og 31 åbne godsvogne, hvoraf ialt 12 påtænkes udrangeret ...	477.050 –
1 sneplov	17.000 –
Ialt ...	<u>2.022.600 kr.</u>

2 af personvognene er forsynede med fjedrende sæder.

13 af de lukkede og 9 af de åbne godsvogne har en bæreevne af 12,5 t, de øvrige 10 t.

Der er i 1938/39 kørt	32.482 damptogkilometer	
	196.612 motortogkilometer	229.094 togkm
Der er i 1952/53 kørt	19.028 damptogkilometer	
	43.667 motortogkilometer	
	139.023 skinnebusstogkilometer	201.718 togkm

Der er i 1953/54 kørt	11.952 damptogkilometer	
	55.399 motortogkilometer	
	<u>136.491</u> skinnebustogkilometer	203.842 togkm

V. KØREPLAN FOR TOG.

Sommeren 1953 og vinteren 1953/54:	Hverdage	Søn- og helligdg.
Gennemsnitligt antal ordinære tog	12	11
Heraf tog over delstrækninger	4	4
Desuden på søgnedage 1 godstog i hver retning.		

VI. AUTOMOBILDRIFT.

1. Rutebiler på egne ruter:

antal	årgang	motor	kapacitet	forsikringssum
1	1952	benzin	28	55.000
1	1948	—	27	40.000
1	1948	—	29	45.000
1	1947	—	26	36.000
1	1947	—	26	36.000
1	1947	—	26	38.000
1	1947	—	26	40.000
1	1938	—	23	25.000
1	1947	—	26	40.000
1	1937	—	23	25.000
1	1953	—	12	24.000
1	1953	—	6	16.000

Rutebiler på ruter fælles med DSB:

1	1948	benzin	36	60.000
1	1947	diesel	35	65.000
1	1948	—	36	77.500
1	1939	benzin	25	34.000
1	1952	diesel	35	86.000

Lastbiler:

1	1932	benzin	1.800 kg	6.000
1	1946	—	4.625 —	15.500
1	1949	—	4.625 —	16.000
1	1951	—	4.850 —	21.000

De nævnte rutebiler og lastbiler anvendes på de nedenfor angivne ruter, og der er præsteret omnibus- henholdsvis lastbilkilometer som udfor ruteangivelserne anført:

	1938/39	1952/53	1953/54
<i>Banens egne ruter:</i>		Omnibuskilometer	
Silkeborg–Hammel–Hadsten, 40 km	144.232	100.393	110.318
Hammel–Skanderborg, 32 km	97.053	75.614	73.752
Skanderborg–Stjær–Aarhus og Stjær–Galten–Skorring, 44 km	–	91.543	113.641
Aarhus–Borum–Sorring–Silkeborg, 48 km	–	151.541	153.790
Himmelbjerget–Laasby st. central, 21 km	–	17.834	17.498

Fællesruter med DSB:

Aarhus–Silkeborg, 43 km, $\frac{1}{3}$ anpart	110.584	106.784	112.832
Aarhus–Hammel–Viborg, 70 km, $\frac{1}{2}$ anpart ...	157.103	196.514	189.864

Frugtmandsruter:

		Lastbilkilometer	
Aarhus–Hammel, 28 km	ca. 15.000	22.650	22.800
Aarhus–Sorring og Aarhus–Sorring–Silkeborg, 75 km	ca. 18.000	39.170	36.710

2. Banen har koncession på ovennævnte som »egne ruter« betegnede omnibusruter samt de anførte 2 frugtmandsruter, medens koncessionen på de to fællesruter er givet DSB og Hammelbanen i forening.
3. Banen har forgæves sammen med DSB søgt koncession på ruten Hammel–Randers.
4. Koncession er mod banens protest, men uden at banen selv har søgt koncessionen, givet på omnibusruterne:
 Ulstrup–Thorsø–Hammel,
 Bjerringbro–Thorsø–Hammel,
 Kjellerup–Sall–Hammel.

Der har foreligget adskillige ansøgninger om koncession på frugtmandsruter i banens opland, koncessionerne er dog ikke givet, men kørselen foregår ukoncessioneret på en sådan måde, at den ikke kan standses ved politiets hjælp.

5. Banen har ved kontrakt med private vognmænd etableret godsudbringning i Aarhus, Ormslev, Galten, Hammel, Sall og Thorsø.

VII. DET VED BANEN ANSATTE PERSONALE.

Banen beskæftiger 26 fastansatte tjenestemænd, hvis lønning i 1953/54 udgjorde inklusive tillæg og uniformer 283.051 kr. samt i særlige ydelser 8.853 kr. Banen betalte i 1953/54 23.560 kr. i pensionsbidrag, 2.620 kr. i pensioner, 117.803 kr. i regulerings-tillæg, ialt 143.983 kr. og 3.597 kr. til ulykkesforsikring af personalet.

Banens pensionsforpligtelser uden reguleringstillæg er forsikrede i »Danske Privatbaners Pensions- og Enkekasse af 1898«.

Banen beskæftiger en del ikke fastansatte arbejdere i et antal af arbejdsdage, der svarer til helårsarbejder for ca. 43 mand. Lønnen for disse udgjorde i 1953/54 inklusive tillæg, uniformer og feriepenge 389.250 kr.

Af de forannævnte 26 tjenestemænd er 11 ansatte efter 1. april 1943.

3 tjenestemænd og 9 ekspeditricer er beskæftiget ved stationstjenesten.

24 mand af det løst antagne personale er udelukkende beskæftiget ved bildrift.

Af fastansat personale er 2 mand udelukkende beskæftiget ved bildrift.

6 mand af såvel fastansat som løst antaget personale er delvis beskæftiget ved bildrift med ialt ca. 15 % af den samlede tjenestetid.

Banens samlede pensionsudgift har i de efternævnte driftsår udgjort:

	1938/39	1952/53	1953/54
Pensionsbidrag	14.674	23.124	23.560
Pensioner	10.510	3.351	2.620
Reguleringstillæg	8.111	113.237	117.803
Ialt ...	33.295	139.712	143.983

VIII. TARIFFORHOLD.

	1938/39	Jernbanen	1953/54	
			Rutebiler	Lastbiler
Indtægten pr. personkilometer har været	3,91	6,28	ca. 7,0	—
— — godstonkilometer — —	24,02	54,80	—	ca. 250
Middeltransportlængde for personer ...	16,8	16,0	ca. 20	—
— — gods	16,4	9,29	—	ca. 20

IX. TRAFIKTAL.

		Jernbanen	Rutebiler	Lastbiler
Rejser	antal	1938/39	137.133	—
—	—	1952/53	203.072	257.000
—	—	1953/54	198.366	269.000
Personkilometer	—	1938/39	2.302.110	—
—	—	1952/53	3.211.123	ca. 5.000.000
—	—	1953/54	3.182.824	ca. 5.300.000
Personkm pr. banekm (vejk) ...	—	1938/39	50.264	—
— — — — —	—	1952/53	70.112	ca. 27.000
— — — — —	—	1953/54	69.494	ca. 28.600
Gods	ton	1938/39	20.244	—
—	—	1952/53	33.265	—
—	—	1953/54	33.477	ca. 1.225
Tonkm	antal	1938/39	335.830	—
—	—	1952/53	314.268	ca. 24.500
—	—	1953/54	311.146	ca. 25.000
— pr. banekm (vejk)	—	1938/39	7.332	—
— — — — —	—	1952/53	6.862	ca. 238
— — — — —	—	1953/54	6.794	ca. 242

For Aarhus-Silkeborg og Aarhus-Hammel-Viborg, der administreres af statsbanerne, foreligger ikke statistiske oplysninger.

Det normale højeste antal rejsende daglig udgør indenfor et tidsrum af 2 timer i retning mod Aarhus ca. 160 mod Thorso ca. 175, ved spidsbelastning henholdsvis ca. 200 og 220.

Af den ovennævnte godsmængde befordredes 65 à 70 % til og fra det private »Aaby sidespor« i Aarhus og ca. 6 % til og fra Andelsslagteriet i Hammel.

De vigtigste godsarter har været:	1938/39	1952/53	1953/54
Olie, benzin m. m.	1.958	5.126	5.393
Støbegods, maskiner	2.015	4.184	4.908
Jern	1.335	3.785	2.329
Kul og koks	2.740	3.244	3.053
Øl og sodavand	7	2.469	4.801
Kød og flæsk	322	2.171	2.408

X. SAMLET ØKONOMISK OVERSIGT.

Indtægt af personbefordring:	1938/39	1950/51	1951/52	1952/53	1953/54
Bane	90.080	221.990	207.916	206.229	199.848
Rutebil	152.740	611.254	665.363	681.759	651.162
Indtægt af godsbefordring:					
Bane	80.653	186.661	169.593	158.085	170.513
Rutebil	24.145	61.040	62.408	60.131	111.160
Indtægt af postbefordring ...	15.446	33.904	36.987	38.178	40.941
Andre indtægter	14.774	23.018	32.122	33.010	44.310
Samlede driftsindtægter	377.838	1.137.867	1.174.389	1.177.392	1.217.935
Udgifter vedrørende jernbanetjenesten		820.918	935.183	897.598	944.024
Udgifter vedr. automobildriften		522.270	550.048	575.157	598.202
Samlede driftsudgifter *)	410.474	1.343.188	1.485.231	1.472.755	1.542.226
Driftsresultat *)	÷ 32.636	÷ 205.321	÷ 310.842	÷ 295.363	÷ 324.291
Renter af moderniseringslån .	6.919	3.643	3.152	2.807	2.549
Afdrag på moderniseringslån	5.112	7.776	8.064	8.364	8.677
Ialt udgifter	12.031	11.419	11.216	11.171	11.226
Endeligt resultat *)	÷ 44.667	÷ 216.740	÷ 322.058	÷ 306.534	÷ 335.517
Renter		18.700	12.988	9.863	14.950
Afskrivning		83.807	86.152	88.735	80.202
Ialt ...		102.507	99.140	98.598	95.152

*) Heri indbefattet renter og afskrivning vedr. bilmateriel og bygninger til bildrift.

Statsbanernes indtægt har i 1952/53 været af:

Gennemgående billetter iflg. DSB driftsberetning	3.296 kr.	
— blankobilletter	ca. 28.619 —	31.915 kr.
Direkte ekspederet gods		187.274 —
	Ialt ...	<u>219.189 kr.</u>

XI. BANENS STILLING I ØKONOMISK HENSEENDE.

Status pr. 31. marts 1954.

Aktiver:

Baneanlæg og materiel:

Oprindeligt anlæg	kr. 2.606.829,30		
Moderniseringsudgifter II	— 159.373,93		
Reparation af lokomotiver	— 30.963,93		
Beskæftigelsesforanstaltninger	— 48.492,49		
Tilbygning til Aarhus st.	kr. 15.620,89		
÷ afskrivning 1953/54	— 881,04	— 14.739,85	
Nyt pakhus Viby n. st.	kr. 1.707,60		
÷ afskrivning 1953/54	— 1.000,00	— 707,60	
Garagebygning i Aarhus	kr. 95.086,44		
÷ afskrivning 1953/54	— 4.754,32	— 90.332,12	
Garagebygning i Hammel ...	kr. 31.196,46		
÷ afskrivning 1953/54	— 1.641,82	— 29.554,64	
Ventesal ved Laasby central..	kr. 10.551,77		
÷ afskrivning 1953/54	— 545,59	— 10.006,18	
Andel i reservemotor	kr. 6.850,20		
÷ afskrivning 1953/54	— 1.141,70	— 5.708,50	kr. 2.996.708,54

Moderniseringsudgifter i henhold til lov nr. 130 af ²³/₃ 1948:

Skinnebusmotorvogn m. påhængsvogn I	kr. 150.552,10		
Skinnebusmotorvogn m. påhængsvogn II	— 279.016,20		
Forstærkning af 5 km spor og spor på Aarhus station ...	kr. 105.065,56		
÷ fradrag for indvundne ma- terialer	— 36.218,65	— 68.846,91	
Udvidelse af remise i Hammel	kr. 18.480,68		
Modernisering af ældre personvognsmateriel...	— 42.874,70		
Sammenbygning af motor- og malerværksted i Aarhus	— 55.920,67		
Install. af trykluftbremses på rullende materiel	— 44.491,45	— 660.182,71	
	At overføre:	kr. 3.656.891,25	

		Overført:	kr. 3.656.891,25
Rute- og lastbilmateriel:			
Saldo pr. 1. april 1953	kr.	206.870,72	
+ Nyanskaffelse af rutebilmateriel	—	29.480,00	
	kr.	236.350,72	
÷ Afskrivning 1953/54	—	73.202,28	— 163.148,44
Reservefondenes beholdninger:			
Kr. 162.750,00 kreditforeningsobligationer ...	kr.	137.139,63	
Indestående i Aarhus Privatbank	—	4.900,23	
Udlånt til driften	—	134.331,22	— 276.371,08
Beholdning af aktier:			
Kr. 650,00 i Aarhus Fragtmandscentral			— 650,00
Lagerbeholdninger:			
Bancafdelingen	kr.	7.429,91	
Maskinafdelingen	—	17.131,57	
Rutebilerne	—	9.717,56	— 34.279,04
Forskellige debitorer			— 8.524,49
Indestående i banker og på postgiro:			
Folio-konto i Aarhus Privatbank	kr.	5.010,64	
Bankbog i Aarhus Privatbank	—	171,94	
Postgiro-konto	—	7.653,20	— 12.835,78
Kassebeholdninger:			
Hovedkontoret	kr.	48.776,25	
Stationerne	—	7.618,19	
Ruteautomobilerne	—	1.400,00	— 57.794,44
Tab- og vindingskonto kalkulatorisk			— 305.084,85
			<u>kr. 4.515.579,37</u>

Passiver:

Aktiekapital:			
Aarhus-Hammel jernbane	kr.	2.109.536,92	
Hammel-Thorsø jernbane	—	497.292,38	kr. 2.606.829,30
Reservefonds			
Aarhus-Hammel jernbane	kr.	219.831,43	
Hammel-Thorsø jernbane	—	56.539,65	— 276.371,08
Erstatnings-konto for remise i Thorsø			— 9.500,00
Konto for arealsalg m. v.			— 10.700,00
	At overføre:		<u>kr. 2.903.400,38</u>

Overført: kr. 2.903.400,38

Statslån:

Moderniseringslån I	kr.	30.000,00	
— — II	—	193.596,57	
Reparation af lokomotiver	—	30.963,93	
Beskæftigelsesforanstaltninger	—	48.492,49	
Moderniseringslån i henhold til lov nr. 130 af 23 marts 1948 (à conto)	—	319.936,01	— 622.989,00

Kommunelån:

Moderniseringslån i henhold til lov nr. 130 af 23. marts 1948	—	150.000,00
---	---	------------

Gæld til banker og sparekasser:

Landbosparekassen i Aarhus — lån	kr.	80.000,00	
Aarhuus Privatbank — lån	—	154.627,50	
Hammel Bank — lån	—	17.500,00	
Aarhuus Privatbank — kassekredit	—	254.913,09	
Hammel Bank — kassekredit	—	2.629,75	— 509.670,34

Diverse kreditorer:

Danske Statsbaner	kr.	39.354,06	
Efterkrav	—	3.498,93	
Varegæld	—	80.730,45	
Diverse kreditorer	—	71.604,99	
Lånt af Aarhus-Hammel jernbanes reservefond	—	109.831,22	
Lånt af Hammel-Thorsø jernbanes reservefond	—	24.500,00	— 329.519,65
			kr. 4.515.579,37

De årlige driftsunderskud er hidtil dækket ved ubetinget tilskud fra de aktiehavende kommuner og de senere år tillige ved tilskud fra staten.

Der foreligger kommunegaranti for banens drift indtil 1. april 1956.

Supplerende oplysninger.

AARHUS-HAMMEL-THORSØ JERNBANE
Driftsbestyreren.

Aarhus, d. 2. oktober 1954.

PRIVATBANEKOMMISSIONEN AF 1954,

København.

I besvarelse af kommissionens skrivelse af 24. f. m. skal man tillade sig at meddele følgende oplysninger vedrørende trafik samt indtægt og udgift for jernbane og bilruter hver for sig.

1) <i>Jernbane</i>	1952/53	1953/54
Antal rejser	203.072	198.366
— tons gods	33.265	33.477
Indtægt af personbefordringen	206.229 kr.	199.848 kr.
— — godsbefordringen	158.085 —	170.513 —
Samlet indtægt	435.502 —	455.612 —
2) <i>Ruteautomobiler</i>		
Antal rejser	25.700 ¹⁾	26.900 ¹⁾
— tons gods	statistiske oplysninger fore-	
	ligger ikke.	
Indtægt af personbefordringen	681.759 kr. ²⁾	651.162 kr. ³⁾
— — godsbefordringen	0 — ²⁾	49.525 —
Samlet indtægt	681.759 —	700.687 — ³⁾
3) <i>Lastbiler</i>		
Antal tons gods.....	1.225	1.250
Indtægt af godsbefordringen	60.135 kr.	61.634 kr.
<i>Driftsudgifter</i>		
Jernbane (eksl. renter og afdrag på anlægslån)	897.598 kr.	944.024 kr. ⁴⁾
Rutebiler		511.309 — ⁴⁾
Lastbiler		86.892 — ⁴⁾

Banen oppebærer ikke andel i driftsoverskud fra konkurrerende bilruter.

Statsbanernes indtægt af personbefordringen i forbindelse med banen i 1952/53 har udgjort

for faste billetter	kr. 3.296
— blancobilletter	— 28.619 (ca.)
Ialt	<u>kr. 31.915</u>

Banen afdrager og forrenter de efternævnte lån som for hver enkelt anført.

Lånene er alle ydet mod pant i bilmateriel, og for kassekreditten på 300.000 kr. i Aarhus Privatbank er yderligere pantsat obligationer tilhørende banens reservefond.

<i>Lån i Landbosparekassen i Aarhus</i>	Afdrag	Renter
kr. 200.000,00 restlån pr. ^{31/3} 1954 kr. 80.000,00.		
Årligt afdrag	kr. 20.000,00	
Renter		kr. 4.275,00
At overføre:	kr. 20.000,00	kr. 4.275,00

¹⁾ Ekskl. rejser på fællesruter med D. S. B., der ikke meddeler oplysning om antal rejser på disse ruter.

²⁾ Indtægt af godsbefordring med rutebil medtaget under personbefordring i 52-53, og kan nu ikke udskilles.

³⁾ Endelig opgørelse fra D. S. B. vedr. rutebil-driften på fællesruterne udviste 9.235 kr. større indtægt end opgivet til kommissionen herfra.

⁴⁾ Ifølge endeligt regnskab. Tidligere oplysninger til kommissionen meddelt efter foreløbigt regnskab.

	Overført:	Afdrag	Renter
	kr.	20.000,00	kr. 4.275,00
<i>Lån i Aarhus Privatbank</i>			
kr. 185.935,00, restlån pr. $\frac{31}{3}$ 1954 kr. 92.967,50.			
Årligt afdrag	—	18.594,00	
Renter			— 7.670,00
<i>Lån i Aarhus Privatbank</i>			
kr. 45.950,00, restlån pr. $\frac{31}{3}$ 1954 kr. 29.950,00			
Årligt afdrag	—	13.000,00	
Renter			— 2.730,00
<i>Lån i Aarhus Privatbank</i>			
kr. 44.460,00, restlån pr. $\frac{31}{3}$ 1954 kr. 31.710,00.			
Årligt afdrag	—	10.200,00	
Renter			— 2.765,00
<i>Lån i Hammel Bank</i>			
kr. 20.000,00, restlån pr. $\frac{31}{3}$ 1954 kr. 17.500,00.			
Årligt afdrag	—	5.000,00	
Renter			— 1.050,00
<i>Kassekredit i Aarhus Privatbank</i>			
kr. 300.000,00, trukket pr. $\frac{31}{3}$ 1954 kr. 254.913,09.			
Årligt afdrag	—	50.000,00	
Renter			— 21.000,00
<i>Kassekredit i Hammel Bank</i>			
kr. 25.000,00, trukket pr. $\frac{31}{3}$ 1954 kr. 2.629,75.			
Afdrag 0,00, renter		—	— 210,00
Herudover er der betalt renter til kreditorer			— 6.063,00
og der er vedrørende anlægslån, som kan afdrages og forrentes uden for driftsregnskabet			
Afdrag	—	6.677,00	
Renter			— 2.647,00
	kr. 123.471,00	kr. 48.410,00	

K. Jensen,

kst.

Godtgørelse fra postvæsenet for postens ekspedition og befordring.

Postvæsenet har for postens ekspedition på stationerne i april måned 1954 betalt:

Stautrup	176 kr.
Ormslev	276 —
Harlev	486 —
Lillering	175 —
Skovby	542 —
Galten	703 —
Laasby	424 —
Toustrup	427 —
Sporup	387 —
Anbæk	13 —
Sall	247 —
	<hr/>
	3856 kr.

Banens indtægt ved postbefordringen i 1953/54 har udgjort kr. 40.941.

Aarhus-Hammel-Thorsø jernbane.

TRAFIK DIAGRAM.

